

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії,
ректор ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти»

 М. О. Кириченко
_____ 2019 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
освітній рівень - **бакалавр**

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

Спеціальність - **076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

Освітньо-професійна програма

«Економіка та управління підприємством»

Київ-2019

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

Програма навчальної дисципліни «Основи економіки»

Програма навчальної дисципліни «Основи менеджменту»

Програма навчальної дисципліни «Фінанси»

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахових випробувань за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (далі – Програма) є нормативним документом ДВНЗ «Університету менеджменту освіти» НАПН України, який розроблено кафедрою економіки, підприємництва та менеджменту на основі освітньо-професійної програми підготовки «бакалавр», галузь знань 07 «Управління та адміністрування».

Вступні випробування проводяться за основними дисциплінами навчального плану підготовки абітурієнтів на базі здобутого ступеня «молодшого спеціаліста» – «Основи економіки», «Основи менеджменту», «Фінанси».

Програма фахового випробування розроблена для абітурієнтів, які вступають на скорочений термін навчання за освітнім ступенем «бакалавр» на спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Мета фахових випробувань – перевірка теоретичної та практичної підготовки абітурієнтів на базі здобутого ступеня «молодший спеціаліст» і відбору серед абітурієнтів з метою навчання для здобуття ступеня «бакалавр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

ВИМОГИ ДО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

Абітурієнти, які вступають на навчання за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», повинні:

- володіти основним категорійним апаратом з дисциплін, які включені до програми;
- вміти поєднати в цілісну систему знання про організацію, що діє в бізнесі;
- мати чітке уявлення про природу й різноманітність функцій менеджменту;
- знати основні наукові школи, теорії та концепції менеджменту;
- знати фактори зовнішнього середовища організації та вміти оцінювати їх вплив на організацію;
- мати уявлення про методи управління, їх відмінність та взаємозв'язок;
- мати знання щодо комплексу засобів маркетингу (товарна, цінова, розподільча та комунікаційна політика), порядку проведення маркетингових досліджень та сегментації ринків;
- володіти комплексом економічних знань щодо ресурсного потенціалу підприємства;
- знати процес управління персоналом підприємства та складові кадрової політики;
- мати цілісну систему знань про підприємництво, торгівлю та біржову діяльність.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ»

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ПРО ЕКОНОМІКУ

Що вивчає економіка. Обмеженість ресурсів і необмеженість людських потреб. Економічні закони й категорії. Методи економічної науки.

ТЕМА 2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ Й ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГО РІШЕННЯ В РІЗНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Основні проблеми економіки. Поняття економічної системи. Типи економічних систем.

ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ І СПОСОБИ ЇХНЬОГО ЗАДОВОЛЕННЯ

Економічні потреби як першооснова мотивації діяльності людини.

Розмаїтість, класифікація й розвиток економічних потреб. Закон зростання потреб. Потреби й економічні інтереси. Закон корисності, що знижується, граничного блага.

ТЕМА 4. ВЛАСНІСТЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Утримування власності: економічний і юридичний аспекти. Місце відносин власності в економічній системі. Методи зміни форм власності: роздержавлення й приватизація.

ТЕМА 5. ПРОЦЕС ВИРОБНИЦТВА

Виробництво і його основні елементи. Фактори провад: земля, праця, капітал, їхня характеристика. Гроші й капітал. Функції й види грошей. Закон грошового обігу. Витрати виробництва: суть, види, структура. Собівартість – мірило витрат підприємства. Шляхи зниження собівартості продукції на підприємстві. Основні показники господарської діяльності підприємства.

ТЕМА 6. ПІДПРИЄМНИЦТВО І ЙОГО ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ

Підприємництво як особливий фактор виробництва. Основні види підприємницької діяльності. Типи підприємств і їхні основні функції.

ТЕМА 7. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОСНОВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ЕКОНОМІКИ

Сутність і функції підприємств. Основні критерії їхньої класифікації.

Види підприємств в Україні відповідно до форм власності. Основні види підприємств відповідно до форм власності в промислово розвинених країнах. Господарчі товариства в Україні. Малі, середні й великі підприємства.

ТЕМА 8. ПІДПРИЄМСТВО В РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Ринок. Види й типи ринків. Основні елементи ринку. Попит та пропозиція. Закон попиту та пропозиції. Ринкова рівновага.

Еластичність попиту та пропозиції. Ціна. Ринкова ціна. Види цін. Прибуток підприємства. Поняття рентабельності.

ТЕМА 9. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА

Поняття ринкової інфраструктури. Товарні біржі і їхні функції. Фондові біржі і їхні функції. Біржі праці і їхньої функції. Банки і їхні види. Основні фінансово-кредитні установи.

ТЕМА 10. ДОХОДИ ВЛАСНИКІВ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА (ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ)

Заробітна плата. Форми й системи заробітної плати. Функції заробітної плати. Позичковий відсоток. Позичкові ставки. Основні види кредитів.

Земельна рента. Ціна землі. Підприємницький дохід. Види прибутку. Рентабельність продукції, виробництва, продажів.

ТЕМА 11. МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття й мети менеджменту. Роль менеджера в керуванні і його характерні риси. Суть маркетингу, його головні елементи.

ТЕМА 12. СИСТЕМА МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

Система національних рахунків. Валовий внутрішній продукт. Валовий національний дохід. Чистий національний дохід. Національний дохід.

ТЕМА 13. ФІНАНСОВО-ГРОШОВА СИСТЕМА

Фінанси, їхня сутність і функції. Структура фінансової системи держави.

Державний бюджет і його структура. Бюджетний дефіцит. Податкова система. Види податків. Грошова система. Грошові агрегати. Інфляція як макроекономічне явище. Основні види причини й наслідку інфляції.

ТЕМА 14. ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ Й БЕЗРОБІТТЯ

Ринок праці і його особливості. Безробіття і її основні форми. Рівень безробіття. Роль державної служби зайнятості на ринку праці.

ТЕМА 15. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Світова економіка й міжнародні економічні відносини. Міжнародний поділ праці - основа світового господарства. Міжнародна торгівля товарами й послугами. Міжнародна валютна система і її складені елементи.

Список рекомендованої літератури

1. Башнянин Г.І., Лазур П.Ю., Медведєв В.С. Політична економія: Ч. Загальна економічна теорія. Ч. 2. Спеціальна економічна теорія. - К.: Ніка-Центр, Ельга, 2010. - 528 с.
2. Бутук А.І. Экономическая теория. - К.: Вікар, 2011. - 664 с.
3. Гальчинський А.С., Єщенко Л.С., Палкін Ю.І. Основи економічної теорії: Підручник. - К.: Вища школа, 2010. - 471 с.
4. Економічна теорія: політична економія. Підручник / За ред. С.І. Юрія. - К.: Кондор, 2009. - 604с.
5. Економічна теорія: політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. - 7-ме вид., стереотипне. - К.: Знання-прес, 2008. - 718с.
6. Курс экономической теории / Под ред. М.Н. Чепурина, Е.А. Киселева. - Киров: Аса, 2011. - 624 с.
7. Лагутін В.Д., Попов В.М., Попова Н.В. Політична економія: Опорний конспект лекцій. - К.: КНТЕУ, 2011. - 140с.
8. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник. - 2-е вид. Т.Н. Климко, В.П. Несторенко, Л.О. Каніщенко та ін. - К.: Вища школа, 2010. - 608 с.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ»

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, РОЗВИТОК І РОЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність управління. Суб'єкт та об'єкт управління. Різні визначення терміна «менеджмент». Менеджмент як професійна діяльність, наука та навчальна дисципліна. Мистецтво менеджменту. Цілі та завдання менеджменту. Підвищення ролі та значення менеджменту в сучасних умовах.

Управлінські відносини як предмет вивчення менеджменту. Їх класифікація за суб'єктом, обсягом влади, способом спілкування залежно від регламентованості.

Розвиток теорії і практики менеджменту. Підхід до управління з позицій виділення різних шкіл (наукового менеджменту, адміністративного управління, людських стосунків, поведінських наук, кількісного підходу). Процесний, системний і ситуаційний підходи в менеджменті.

ТЕМА 2. ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Поняття організації. Формальні та неформальні, прості та складні організації. Види організацій в Україні. Підприємства, їх різновиди (за галузевою приналежністю, формою власності, організаційно-правовою формою, розміром). Об'єднання підприємств (концерни, картелі, консорціуми, асоціації, холдинги, франчайз). Загальні риси організацій. Зовнішнє середовище організації – загальні характеристики (взаємозалежність факторів, складність, рухомість, невизначеність середовища). Фактори прямої та непрямої дії. Імідж підприємства.

ТЕМА 3. ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ

Загальні принципи: плановість, науковість, співвідношення галузевого й територіального управління, поєднання централізованого регулювання з господарчою самостійністю, єдиноначальність та колегіальність, самоуправління, стимулювання.

Поняття функцій менеджменту, їх класифікація. Сутність функцій планування. Процес стратегічного планування. Планування реалізації стратегії. Тактика, політика, процедури, правила. Оцінка стратегії.

Сутність організації як управлінської функції, її основні аспекти. Елементи організації: обов'язки, повноваження, відповідальність.

ТЕМА 4. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ

Делегування діяльності: суть, переваги, оптимальні умови використання. Перешкоди у делегуванні (з боку керівників та виконавців) та шляхи їх подолання.

Побудова організації, організаційне проектування. Елементи організаційних структур. Макро- і мікроструктури. Класифікація організаційних структур управління. Принципи побудови структур управління. Централізація та децентралізація. Діапазон керованості, фактори, що його визначають. Етапи розподілу управлінської праці.

ТЕМА 5. СИСТЕМА МЕТОДІВ МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність методів менеджменту та їх класифікація.

Адміністративні методи менеджменту: організаційні. Інструктування підлеглих. Оцінювання виконання. Економічні методи менеджменту: стимули, податки, фінанси, кредит, бюджет, ціни, тарифи тощо. Соціальні методи: управління окремими груповими явищами і процесами; управління індивідуально-особистою поведінкою.

Психологічні методи: методи формування і розвитку трудового колективу, методи гуманізації стосунків у трудовому колективі, методи психологічного спонукання, методи професійного відбору і навчання. Взаємозв'язок методів менеджменту.

ТЕМА 6. УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ

Сутність та класифікація проблем. Сутність та класифікація управлінських рішень за: сферою охоплення; тривалістю дії; рівнем прийняття; характером розв'язуваних задач; масштабами впливу; строками впливу, напрямом впливу; способами обґрунтування; способами прийняття; функціональним змістом; ступенем директивності; типом проблеми; формою; залежно від повноти інформаційного забезпечення; взаємозалежністю. Вимоги до якості рішень.

Процес вироблення рішень: етапи підготовки, приймання, реалізації. Розробка альтернатив. Критерії оцінки. Фактори, що впливають на процес приймання рішень. Теорія ігор, черг, економічний аналіз, платіжна матриця, дерево рішень, прогнозування.

ТЕМА 7. КОМУНІКАЦІЇ У МЕНЕДЖМЕНТІ

Інформація в управлінні. Суть, класифікація управлінської інформації (за змістом, формою та знаком передавання, формою фіксування, стадією обробки, місцем походження, часом, повнотою та можливістю використання, достовірністю, джерелом).

Кількісні та якісні характеристики управлінської інформації. Методи збирання та обробки інформації. Значення комунікації. Види комунікацій в управлінні. Удосконалення інформаційних систем.

ТЕМА 8. УПРАВЛІННЯ КОЛЕКТИВОМ

Різновиди соціальних груп. Колектив як соціальна група. Ознаки колективу: спільність мети, єдність інтересів, організаційна оформленість, постійне спілкування у процесі роботи, соціально-психологічна спільність. Функції та повноваження трудових колективів.

Різновиди колективів: за видами діяльності, тривалістю існування. Структура трудового колективу.

ТЕМА 9. УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ, ЗМІНАМИ ТА СТРЕСАМИ

Конфлікт, сутність, об'єктивні та суб'єктивні передумови його виникнення. Можливі стратегії поведінки у конфлікті. Функціональні та дисфункціональні наслідки конфлікту.

Причини виникнення конфліктів, їх види та профілактика конфліктів. Модель процесу конфлікту. Аналіз конфліктної ситуації. Розрізнення причин та приводів. Виявлення інтересів опонентів.

ТЕМА 10. КЕРІВНИЦТВО І ЛІДЕРСТВО. КУЛЬТУРА УПРАВЛІННЯ

Керівництво в організації. Особистий вплив і влада. Необхідність влади в управлінні. Баланс влади. Форми влади і впливу. Класифікація основ влади: заснована на примусі, винагороді, законна

влада, влада прикладу, влада експертних знань, влада через переконання. Порівняльна характеристика різних методів впливу на підлеглих.

Лідерство як соціально-психологічне явище. Культура управління та її складові елементи. Культура управлінських працівників. Культура трудового процесу: культура організації праці, спілкування, процесу управління, документування тощо.

Соціальна відповідальність керівника, її сутність та складові.

ТЕМА 11. УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Менеджмент персоналу як соціальна система. Трудові ресурси, робоча сила, персонал, кадри організації. Людина як об'єкт менеджменту персоналу. Кадрова політика організації. Служби персоналу, їх різновиди та функції. Кадрове планування. Оцінювання та атестація персоналу. Психологічний аналіз особи працівника. Управління мобільністю кадрів, трудова кар'єра. Вивільнення персоналу, плинність кадрів.

ТЕМА 12. ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ

Особливості управлінської праці, її складові. Принципи та напрями наукової організації управлінської праці. Час як ресурс.

Планування особистої праці, організація робочого місця менеджера. Робота з текстовими матеріалами. Організація і проведення нарад та зборів. Ділові зустрічі, переговори. Управління потоком відвідувачів. Раціоналізація телефонних контактів. Основи взаємодії керівника та секретаря. Використання технічних засобів управління. Документи, їх функції та різновиди, система документації.

ТЕМА 13. ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕНЕДЖМЕНТУ

Ефективність менеджменту: економічні та соціальні аспекти. Критерії та показники оцінки.

Співвідношення результатів діяльності та витрат. Система показників. Загальний процес управління ефективністю. Критерій результативності та розвитку організаційної системи.

Пріоритетність продуктивності. Взаємозв'язок факторів: розмір підприємства, цілі та функції, технологічні процеси, стадії розвитку, ступінь адаптованості.

Список рекомендованої літератури

1. Веснин В. Р. Менеджмент : учебник / В. Р. Веснин. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : ТК Велби ; Изд-во Проспект, 2006. – 504 с.
2. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шкапова О. М. Менеджмент в організації. Навч. посіб. / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. П. Шкапова. – К., 2002. – 654с.
3. Кредісов А. У., Панченко Є. Г., Кредісов В. А. Менеджмент для керівників / А. У. Кредісов, Є. Г. Панченко, В. А. Кредісов. – К., 1999. – 556 с.
4. Крушельницька О. В. Мотивація та оцінка діяльності персоналу: Навчальний посібник / О. В. Крушельницька – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 215 с.
5. Кузьмін О. С. Основи менеджменту : підручник / О. С. Кузьмін, О.Г. Мельник. - 2-е вид., випр., допов. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.
6. Кузьмін О. С. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посіб. / О. С. Кузьмін, О. Г. Мельник. – 3-є вид., допов. і перероб. – Л. : Нац. ун-т «Львів, політехніка» (Инфор.-видав. центр «ІНТЕЛЕКТ+» Ін-ту післядипломної освіти) ; «Інтелект-захід», 2007. – 384 с.
7. Менеджмент: теорія і практика : навч. посіб. / А. А. Мазаракі, Г. Є. Мошек, Л. А. Гомба та ін. – К. : Атіка, 2007. – 564 с.
8. Мартиненко М. М., Основи менеджменту: Підручник / М. М. Мартиненко. - К.:Каравела, 2005. – 496 с.
9. Осовська Г. В., Косовський О. А. Менеджмент організацій: Навчальний посібник / Г. В. Осовська, О. А. Косовський. – К. : Кондор, 2005.– 860 с.
10. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М., 1992. – 700 с.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ»

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

Предмет фінансової науки – специфічна сфера суспільних економічних відносин з приводу формування і розподілу обмежених централізованих та децентралізованих грошових фондів. Макро- і мікрорівень у фінансах.

Фінанси як історична категорія. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів: поява держави та розвиток товарно-грошових відносин. Фінанси як економічна категорія розподілу. Фінанси – вартісна категорія, специфічні суспільні відносини, виражені в грошовій формі. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями. Функції фінансів як відображення їх сутності і суспільного призначення.

ТЕМА 2. ГЕНЕЗИС І ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ

Зародження фінансових відносин у Стародавньому світі, їх обумовленість натуральним господарством. Вплив фінансів на розвиток товарно-грошових відносин. Сутність і складові доходів держав Стародавнього світу. Управління фінансами в Римській імперії. Сутність і складові доходів і видатків феодальної держави. Роль державних фінансів у первісному накопиченні капіталу. Державні позики, податки, протекціонізм. Державне стимулювання накопичення капіталу. Виникнення акціонерних товариств – економічна передумова зародження корпоративних фінансів і фінансового ринку. Становлення фінансів як системи грошових відносин. Фінанси в індустріальній економіці. Розвиток фінансів у постіндустріальній економіці.

ТЕМА 3. ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА

Поняття фінансового права. Особливості фінансових правовідносин. Ефективність фінансового права, відповідність законів об'єктивній сутності фінансів. Проблеми уникнення правових колізій у фінансових нормах. Контроль державної влади за виконанням законів. Фінансові санкції.

Поняття і сутність фінансової політики. Взаємозв'язок і взаємообумовленість фінансової політики і фінансового права. Фінансова політика як важлива складова економічної політики. Роль фінансової політики в координації процесів соціально-економічного розвитку. Обумовленість фінансової політики політичним курсом і економічною концепцією розвитку країни.

ТЕМА 4. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Податки як фінансова категорія, їх економічна сутність і призначення. Історична ретроспектива розвитку податків як невід'ємного елементу суверенітету держави. Податки – вихідна категорія державних фінансів. Характерні ознаки податків як обов'язкових платежів. Функції податків. Дискусійні питання щодо їх визначення і змісту.

Фіскальна функція податкової системи як інструмент реалізації її фіскального потенціалу. Поняття податкового навантаження. Напрями перенесення податкового навантаження. Регульовальна роль податкової системи як результат дії регулюючої функції податків. Завдання податкового регулювання на макрорівні. Інструменти податкового регулювання.

ТЕМА 5. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Бюджет як фінансова категорія, його економічна сутність і призначення. Функції бюджету. Роль бюджету в перерозподілі вартості ВВП і забезпеченні виконання конституційних зобов'язань держави в умовах зростання потреби в суспільних благах. Межі бюджетного перерозподілу, його вплив на економічний розвиток і соціальну стабільність. Бюджет як основний фінансовий план держави, його правовий статус. Принципи бюджету. Бюджетний процес і його складові. Організація бюджетного процесу. Удосконалення бюджетних процедур і технологій. Програмно-цільове бюджетування.

Бюджетний устрій і бюджетна система.

ТЕМА 6. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ

Бюджетний дефіцит, його економічна сутність і поняття. Дефіцит як фінансовий результат суспільної діяльності держави. Бюджетні доходи і надходження, бюджетні видатки і виплати із бюджету. Причини виникнення бюджетного дефіциту. Пасивний бюджетний дефіцит, його причини (економічний спад, криза, старіння нації, надзвичайні події). Активний бюджетний дефіцит. Фінансування бюджетного дефіциту. Шляхи скорочення бюджетного дефіциту. Фіскальні обмеження.

ТЕМА 7. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ

Державний кредит як фінансова категорія, його економічна сутність, призначення і роль. Держава як позичальник, кредитор і гарант. Внутрішні державні запозичення та їх форми. Державні та місцеві позики. Класифікація державних позик. Зовнішні державні запозичення. Міжнародний державний кредит. Позики міжнародних фінансових організацій та міжнародних фінансових інституцій. Міжурядові та комерційні позики. Держава як кредитор. Внутрішнє та зовнішнє кредитування.

Державний борг, причини його виникнення і зростання. Управління державним боргом і його методи. Рефінансування та реструктуризація боргу, їх зміст і передумови використання. Забезпечення повернення боргу і виплати відсотків. Боргова безпека: індикатори та стан.

ТЕМА 8. СПЕЦІАЛЬНІ ФОНДИ ДЕРЖАВИ

Особливості функціонування бюджетних та позабюджетних фондів держави. Сутність та суспільне призначення соціального страхування. Суб'єкти соціального страхування, їх права і обов'язки. Об'єкт страхування. Страхові випадки. Види соціального страхування. Система фондів соціального страхування та управління ними. Державне регулювання соціального страхування.

ТЕМА 9. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Фінанси суб'єктів господарювання як фінансова категорія. Особливості фінансових відносин на мікрорівні. Суспільне призначення, функції і роль фінансів суб'єктів господарювання. Фінансові аспекти правового регламентування підприємницької діяльності комерційних і некомерційних підприємств та організацій. Вплив організаційно-правових форм підприємництва на формування і використання грошових надходжень.

Доходи і витрати суб'єктів господарювання. Їх економічна характеристика та склад. Загальний і чистий прибуток. Підприємницькі та фінансові ризики в діяльності суб'єктів господарювання, їх

мінімізація. Капітал корпорації, його структура. Акціонерний і позичковий капітал. Довгострокові та короткострокові активи корпорації, джерела їх фінансування. Структура капіталу і ризик.

ТЕМА 10. ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Особливості фінансів домогосподарств і сфера їх функціонування. Внутрішні та зовнішні фінансові відносини домогосподарств. Джерела і форми доходів домогосподарств. Грошові та натуральні доходи. Характеристика сукупних доходів та доходів, що залишаються у розпорядженні домогосподарств. Номінальні і реальні доходи. Бюджет прожиткового мінімуму.

Заробітна плата та її роль у формуванні доходів бюджету домогосподарств. Соціальні і страхові виплати. Доходи домогосподарств від підприємницької діяльності; проценти і дивіденди; доходи від продажу цінних паперів, нерухомості, особистого та домашнього майна; доходи від продажу продукції підсобного господарства; грошові нагромадження у фінансово-кредитній сфері. Витрати бюджету домогосподарств, їх класифікація. Фінансові рішення домогосподарств щодо розміщення доходів. Обов'язкові платежі домогосподарств: податки і відрахування до державних соціальних фондів, комунальні та інші щомісячні платежі. Поточні і капітальні витрати на споживання. Грошові заощадження. Споживча поведінка домогосподарств. Гранична схильність до споживання.

ТЕМА 11. СТРАХУВАННЯ. СТРАХОВИЙ РИНОК

Об'єкт необхідності страхового захисту і його роль у забезпеченні суспільного відтворення. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту.

Страховання як фінансова категорія, її економічний зміст та функції. Класифікація страховання. Ознаки класифікації. Класифікація за об'єктами страховання. Галузі страховання: майнове страховання, страховання відповідальності, особисте страховання, страховання підприємницьких ризиків. Види страховання.

ТЕМА 12. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Фінансовий ринок як економічна категорія, його суспільне призначення. Функції фінансового ринку. Дискусійні питання щодо функцій фінансового ринку.

Елементи фінансового ринку: суб'єкти, об'єкти, курс валют, процентні ставки, курс цінних паперів. Складові фінансового ринку: ринок банківських позичок і ринок цінних паперів. Ціноутворення на фінансовому ринку. Ризик і ціна капіталу на фінансовому ринку. Методи мінімізації ризиків: диверсифікація, хеджування, страховання. Державне регулювання фінансового ринку і ринку фінансових послуг. Законодавство України щодо функціонування фінансового ринку і ринку фінансових послуг.

ТЕМА 13. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Міжнародні фінанси як фінансова категорія, їх сутність, значення і роль в сучасній світовій економіці. Вплив інтернаціоналізації, інтеграції і глобалізації на міжнародні фінанси. Внутрішня структура міжнародних фінансових відносин: світовий фінансовий ринок, міжнародна валютна система, міжнародні валютні операції, міжнародні розрахунки, міжнародні фінансові інститути. Регулювання міжнародних фінансових відносин. Світові фінансові ринки і міжнародні фінансові потоки. Фінансові ризики на міжнародних фінансових ринках. Роль ТНК у розвитку світових фінансових ринків та поглибленні глобалізації і всесвітньої фінансової інтеграції.

Міжнародна валютна система, її зв'язки з національними валютними системами. Особливості сучасної міжнародної валютної системи. Валютний ринок, його регулювання. Валютний курс як вартісна категорія. Формування валютного курсу.

ТЕМА 14. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Поняття фінансової безпеки держави. Фінансова безпека як найважливіша складова економічної безпеки держави. Внутрішні та зовнішні чинники фінансової безпеки держави.

Бюджетна безпека держави. Виконання законодавчо затверджених показників дохідної та видаткової частини як основа забезпечення бюджетної безпеки. Розміри бюджетного дефіциту, його обмеження. Обсяг внутрішніх і зовнішніх запозичень та їх вплив на фінансову безпеку держави.

Фінансова спроможність держави з обслуговування державного боргу. Дефолт. Грошовий обіг та інфляція. Співвідношення між темпами зростання грошової маси, споживчих цін, ВВП. Рівень інфляції. Золотовалютні резерви як складова фінансової безпеки держави. Стійкість національної валюти, її курс і конвертованість. Накопичення необхідного обсягу золотовалютних резервів. Ефективність фінансового ринку, його зв'язок з фінансовою безпекою держави. Показники ефективності: капіталізація цінних паперів, рівень процентних ставок.

Список рекомендованої літератури

1. Александрова М.М. Гроші. Фінанси. Кредит : [навч.-метод. посіб.] / М.М. Александрова, С.О. Маслова. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – К. : ЦУЛ, 2002. – 336 с.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: [підручник] / О.Д. Василик. – К. : НІОС, 2003. – 324 с.
3. Гроші та кредит : [підручник] / [М.І Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пудовкіна та ін.] / [за заг. ред. М.І. Савлука] / [5-е вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2009. – 598 с.

4. Опарін В.М. Фінанси : [навч. посіб.] / В.М. Опарін. – К. : КНЕУ, 2001. – 369 с.
5. Романенко О.Р. Фінанси : [підручник] / О.Р. Романенко. – К. : Центр Навчальної літератури, 2006. – 427 с.
6. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій : [підручник] / В.М. Суторміна. – КНЕУ, 2004. – 309 с.
7. Теорія фінансів : [підручник] / [за ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія]. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 427 с.
8. Федосов В.М. Податкова система України : [підручник] / [В.М. Федосов, В.М. Опарін, Г.О. П'ятаченко та ін.] / [за ред. Федосова В.М.]. – К. : Либідь, 1994. – 275 с.
9. Романенко О.Р. Фінанси : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / [О.Р. Романенко, Л.П. Даниленко, Л.П. Гладченко та ін.]. – К. : КНЕУ, 2009. – 187 с.
10. Ходаківська В.П. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : [навч. посіб.] / Ходаківська В.П., Беляєв В.В. – К. : ЦУЛ, 2002. – 616 с.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступне випробування проводиться у вигляді тестування. Вступне випробування проводиться у строки, передбачені Правилами прийому до ДВНЗ УМО НАПН України.

На тестування вступник з'являється з паспортом. Вступник одержує варіант завдання, який містить 20 тестових завдань, для кожного з яких передбачено 4 варіанти відповідей. Кожна правильна відповідь дорівнює 5 балам.

Абітурієнту необхідно при виконанні кожного завдання обрати правильну відповідь і позначити її у рядку, який відповідає номеру цього завдання. Кожне завдання передбачає один правильний варіант відповіді. На виконання тестових завдань екзаменаційного білету відводиться 1 година 30 хвилин (90 хвилин).

За результатами вступних випробувань проводиться оцінка рівня фахових знань за наступними критеріями (див. табл. 1).

Таблиця 1

Шкала критеріїв оцінки рівня фахових знань абітурієнтів

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей абітурієнта
0-20 бали	Незадовільний	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Повна відсутність умінь міркувати. Обсяг розв'язаних тестів < 50%. У абітурієнта відсутня просторова уява, необхідна для розв'язування тестів.
20-50 балів	Задовільний	Відповіді на питання тесту носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінь міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту питання у тесті. Обсяг розв'язаних тестів у межах 50-75%. Абітурієнт погано володіє засобами відтворення.
50-90 балів	Достатній	У відповідях на питання тесту допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Обсяг правильно розв'язаних тестів > 75%. Результат розв'язування тесту містить окремі неточності і незначні

		помилки.
90-100 балів	Високий	Абітурієнт дає правильну відповідь на питання тесту. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу. Обсяг правильно розв'язаних тестів $\approx 100\%$.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0 до 20 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для відбору для рекомендації до зарахування до ДВНЗ УМО НАПН України.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів фахової атестаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання.

**ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ**

Освітній рівень - бакалавр

Галузь знань - 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність - 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Спеціалізація - «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

**Експанаційний білет № 1
фахового вступного випробування**

1. Система менеджменту якості – це:

- а) сукупність організаційної структури, методик, процесів і ресурсів, необхідних для загального керівництва якістю;
- б) система управління ресурсами (людськими, фінансовими, технічними і ін.) для досягнення зумовлених цілей;
- в) процес планування, організації, приведення в дію та контроль організації з метою досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, необхідних для ефективного виконання завдань;
- г) заздалегідь намічений порядок дій, необхідних для досягнення поставленої цілі.

2. Зайнятість це -:

- а) діяльність громадян, яка не суперечить Конституції і пов'язана із задоволенням їх особистих і громадських потреб та, як правило, приносить їм дохід;
- б) робота кадрових служб з укомплектування підприємств і організацій необхідною кількістю працівників;
- в) багатогранна діяльність працівника апарату управління, яка здійснюється в межах відповідної посади;
- г) врахування основних принципів і управлінської технології при реалізації відповідних видів діяльності.

3. Специфікація в системі менеджменту якості – це:

- а) документ, що додається до тексту договору постачання і є його невід'ємною частиною;
- б) дані, що характеризують предмет постачання, а в деяких випадках – ціну, рядки постачання та інші умови;
- в) перелік випробувань, посилань на аналітичні методики та критеріїв прийнятності, що являють собою числові межі, інтервали чи інші критерії для відповідних випробувань;
- г) припускає те, що кожен співробітник організації повинен брати участь в роботі системи якості і націлений на підвищення її рівня.

4. Складовою частиною кадрової політики є:

- а) маркетингова політика;
- б) фінансова політика;
- в) виробнича політика;

г) технологічна політика.

5. Чим відрізняються фінанси від грошей:

- а) змістом;
- б) функціями;
- в) змістом і функціями.

6. Фінанси – це:

- а) гроші;
- б) економічні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням фондів грошових коштів;
- в) економічні відносини, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції;
- г) грошові потоки.

7. Фінанси виконують функцію:

- а) міри вартості;
- б) розподільчу;
- в) стимулюючу;
- г) контрольну.

8. До сфери фінансових відносин належить:

- а) виплата заробітної плати;
- б) сплата податків підприємствами;
- в) повернення боргу між друзями;
- г) купівля продуктів у супермаркеті;
- д) сплата внесків.

9. Неповноцінні гроші – це:

- а) гроші, які знецінюються;
- б) гроші, які виготовлені не з дорогоцінного металу;
- в) грошові знаки, які не розмінюються на дорогоцінний метал;
- г) гроші, які емітуються для фінансування витрат державного бюджету.

10. Назвіть теорію походження грошей як результат угоди між людьми:

- а) еволюційна;
- б) раціоналістична;
- в) натуралістична.

11. Вартість грошей визначається:

- а) статусом емітента;
- б) конвертованістю;
- в) купівельною спроможністю.

12. Які фактори впливають на зміну вартості грошей у часі?

- а) девальвація;
- б) інфляція;
- в) деномінація.

13. До неповноцінних грошей відносять:

- а) банкноти;
- б) золоті монети;
- в) цінні папери.

14. Складова грошової маси М0 в Україні включає:

- а) гроші поза банками;
- б) гроші поза банками і на рахунках до запитання;
- в) тільки гроші на рахунках до запитання;
- г) готівкові гроші у касах банків.

15. Грошовий оборот – це:

- а) рух грошей у процесі розподілу ВВП;
- б) рух грошей у процесі виробництва, розподілу, обміну й споживання національного продукту;
- в) рух грошей у процесі здійснення експортно-імпортних операцій.

16. Випуск в обіг грошових знаків називається:

- а) інфляцією;
- б) емісією;
- в) деномінацією;
- г) демонетизацією.

17. Характерними рисами біржової торгівлі є:

- а) торгівля провадиться регулярно, щодня, обслуговує невелику територію;
- б) епізодичний характер торгівлі;
- в) торг ведеться за умови відсутності товару за зразками, описами;
- г) покупець товару є споживачем;
- д) торг ведеться по специфічних видах товарів великими партіями;

18. Удосконалення біржової діяльності в Україні передбачає:

- а) реорганізацію бірж у торговельні компанії, центри інформації та кон'юнктури ринку;
- б) універсальність напрямів біржової інфраструктури;
- в) перехід на торгівлю цінними паперами, ф'ючерсними контрактами тощо;
- г) розукрупнення і дроблення бірж на більш дрібні.

19. Товарна марка – це...

- а) ім'я, назва, символ, малюнок призначена для ідентифікації товарів або послуг даного продавця й відмінність їх товарів конкурентів;
- б) це товарний знак, зареєстрований у встановленому порядку, що й має юридичний захист;
- в) об'єкт промислової власності, його юридичний захист здійснюється на підставі закону України «Про охорону прав на знаки товарів і послуг» 1993 рік.

20. Предметом комерційної діяльності є:

- а) купівля-продаж товару;
- б) обмін товару;
- в) рекламування товару.